

С.С. Шатилюк, студ., IV курс, гр. ЕП-33, ФЕМ
Науковий керівник – викл. А.А. Корнійчук
Житомирський державний технологічний університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В ПРОЦЕСІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ

Функціонування суб'єктів господарювання в умовах жорсткої конкуренції і необхідність забезпечення належного фінансового стану потребують чіткої та налагодженої системи фінансового управління. Зокрема, основні напрями фінансового управління полягають у створенні резервів фінансування, що забезпечують зростання обсягів виробництва та реалізації продукції, зменшення витрат, одержання прибутку, збалансування матеріальних і фінансових ресурсів.

У процесі конкурентної боротьби майже кожне підприємство зіткнулося з численними проблемами щодо управління фінансами, а саме з тими які пов'язані з використанням власних фінансових ресурсів. Одним із критеріїв оцінки раціонального використання власних фінансових ресурсів підприємства є фінансова стійкість. Вона відображає стан фінансових ресурсів підприємства, при якому можливо вільно маневрувати коштами, ефективно їх використовувати, забезпечуючи безперервний процес виробництва та реалізації продукції.

Питання оцінки фінансової стійкості висвітлено в роботах таких авторів як О.Я. Базилінська, Л.Д. Буряк, Ф.Ф. Бутинець, Г.І. Кіндрацька, Г.О. Крамаренко, О.С. Чорна, Г.В. Савицька, Ю.С. Цал-Цалко, О.О. Шеремет та ін. Аналіз фахової літератури дозволив зробити висновок, що за ринкових умов господарювання змінюється підхід до визначення поняття фінансової стійкості. Існує достатня кількість трактувань сутності фінансової стійкості підприємства. Найчастіше фінансову стійкість визначають як стан майна підприємства, що гарантує йому платоспроможність. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитись за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів. Також фінансову стійкість визначають як якісну характеристику фінансового стану підприємства, що характеризує його здатність залишатися платоспроможним та незалежним від зовнішніх кредиторів у довгостроковому періоді, під впливом змін факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, зберігаючи при цьому оптимальне співвідношення між власним та позиковим капіталом.

Дослідження структури власного капіталу дозволяє встановити одну із можливих причин фінансової стійкості чи нестійкості суб'єкта господарювання. Так, збільшення частки власного капіталу за рахунок будь-якого джерела сприяє посиленню фінансової стійкості підприємства. При цьому наявність нерозподіленого прибутку може розглядатися як джерело поповнення оборотних засобів і зниження поточної кредиторської заборгованості.

Особлива роль при оцінці фінансової стійкості приділяється структурі власного капіталу, оскільки: статутний та додатковий капітал підприємства дають змогу організувати процес виробництва продукції, застосовувати прогресивні технології, висококваліфіковану робочу силу, посилити власні позиції підприємства на ринку. Крім того, розмір власного капіталу забезпечує довіру партнерів підприємства, що визначає можливість отримати від них фінансові вкладення у разі необхідності усунення дій несприятливих факторів. Якщо обсяг власного капіталу невеликий, то кредитори мають певний підприємницький ризик.

На даний момент більшість підприємств знаходиться в кризовому стані. Криза на підприємстві визріває тривалий період, перш ніж воно стане банкрутом. Розрізняють три типи криз: 1) криза стратегії; 2) криза фрезультатів діяльності та 3) криза ліквідності. Отже, небезпека кризи на підприємстві існує постійно, і тому управління завжди має бути певною мірою антикризовим, тобто передбачати небезпеку кризи, аналізувати симптоми, визначати заходи щодо послаблення негативних наслідків кризи і використовувати її чинники для подальшого розвитку підприємства.

Ефективність антикризового управління підприємством залежить від якості механізмів, які використовують при розробці та реалізації відповідних функціональних стратегій. Для подолання збитковості підприємства і забезпечення його фінансової стійкості у довгостроковій перспективі необхідно впроваджувати інноваційні механізми. Антикризове управління, що ґрунтується на інноваціях є економічно, соціально та фінансово ефективним способом подолання збитковості суб'єкта господарювання і досягнення фінансової стабільності.

Забезпечення фінансової стійкості підприємства реалізується також завдяки запровадженню новітніх систем управління власним капіталом. В першу чергу, пропонується запроваджувати факторну модель визначення рентабельності власного капіталу підприємства. Саме рентабельність власного капіталу формує уявлення про ефективність вкладень ресурсів у діяльність підприємства.

Детерміноване моделювання і перетворення показника рентабельності власного капіталу дозволяє проводити не тільки більш глибокий аналіз і кількісно вимірювати вплив будь-якого чинника, що досліджується, але і визначити нові взаємозв'язки, формулювати нові показники.

Перш ніж оцінити зміни суми і частки власного капіталу в загальній валюті балансу для ефективного управління ним, потрібно з'ясувати, за рахунок яких складових частин сталися ці зміни. Темпи зростання власного капіталу в процесі господарської діяльності підприємства залежать від певних факторів, зокрема: рентабельності обороту, оборотності капіталу, мультиплікатора капіталу та від частки відрахувань чистого прибутку на розвиток виробництва. Два перших фактора, тобто рентабельність обороту та оборотність капіталу відображають дію тактичної фінансової політики підприємства. Ще два фактори – мультиплікатор капіталу та частка відрахувань чистого прибутку на розвиток виробництва – характеризують його стратегічну фінансову політику.

Відтак, правильна цінова політика, розширення ринків збуту приводять до збільшення обсягів продажів і прибутку підприємства, підвищення рівня рентабельності продажів і швидкості обороту капіталу. Разом з тим нерациональна інвестиційна політика може знизити позитивний результат перших двох факторів.

Також, для забезпечення ефективного управління власним капіталом підприємства пропонується удосконалення механізму управління його дивідендною політикою.

Дивідендна політика відіграє значну роль у реалізації фінансової стратегії підприємства та забезпечення його фінансової стійкості, оскільки вона впливає на рівень добробуту інвесторів, визначає розміри формування власних фінансових ресурсів, а відповідно і темпи виробничого розвитку підприємства, впливає на фінансову стійкість підприємства та на вартість акцій.

Акціонерні товариства повинні намагатися не тільки виплачувати дивіденди, а й утримувати (або нарощувати) темп їх росту. Це пов'язано з тим, що очікування майбутніх дивідендів є одним з найбільш значимих чинників, що впливають на рішення інвестора про придбання акцій.

Для вітчизняних підприємств характерна відсутність стратегічних планів реалізації дивідендної політики; відсутність аналізу впливу виплат дивідендів на фінансові показники діяльності підприємства; відсутність комплексного підходу до розподілу чистого прибутку. Унаслідок нерозвиненості інформаційного забезпечення ринку цінних паперів реакція на дивідендну політику підприємств важко прослідковується, що не дозволяє підприємствам проаналізувати й обґрунтувати свою дивідендну політику. Тому потрібно забезпечити розвиненість інформаційного забезпечення ринку цінних паперів. Підсумовуючи викладене вище, виокремимо основні шляхи підвищення фінансової стійкості підприємства: підвищення ефективності використання основних засобів підприємства; підвищення інтенсивності використання оборотних активів підприємства; підвищення продуктивності праці; подальше збільшення обсягів реалізації товарів; зниження матеріальних операційних витрат; розширення ринку збуту продукції (товарів); оптимізація структури капіталу підприємства; залучення інвестицій (кредитів) тощо.

Отже, для подолання збитковості підприємств і запобігання її появи в майбутньому необхідно вжити комплекс заходів щодо вдосконалення управління їх фінансами на інноваційній основі. Ці заходи доцільно розробляти і здійснювати на підприємствах не тільки в разі настання кризової ситуації, але й для запобігання її виникненню в умовах нормальної діяльності. Впровадження наведених пропозицій забезпечить як підтримку на належному рівні фінансової стійкості підприємства, так і покращення його фінансового стану в майбутньому.